

Juvenilní rodička - přijetí role matky

Aneta Zbranková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta Zbranková**
Osobní číslo: **H17226**
Studijní program: **B5349 Porodní asistence**
Studijní obor: **Porodní asistentka**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Juvenilní rodička – přijetí role matky**

Zásady pro vypracování

Rešerše literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek v oblasti mateřství juvenilních rodiček.

Příprava metodiky kvalitativního výzkumu.

Formulace kritérií pro výběr participantů.

Realizace výzkumu technikou polostrukturovaných rozhovorů.

Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných informací.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shnutí.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BAŠKOVÁ, Martina. Metodika psychofyzické přípravy na porod. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5361-4.

BERK, Laura E. a Adena Beth MEYERS. Infants, children, and adolescents. Boston: Pearson, 2016. ISBN 978-0-13-393673-5.

HUDÁKOVÁ, Zuzana a Mária KOPÁČIKOVÁ. Příprava na porod: fyzická a psychická profylaxe. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0274-7.

MUSCAT, Helen, Heather PASSMORE a Sam CHENERY-MORRIS. Contexts of midwifery practice. London: Learning Matters, Transforming midwifery practice, 2015. ISBN 978-1-4462-9536-6.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Žaneta Fischerová

Datum zadání bakalářské práce: 11. října 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. května 2020

Univerzita Tomáše Bati
Fakulta humanitních studií
Ústav zvláštních věd
Akademický rok 2019/2020
ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projekt, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Jitka Zemanová
Období: H13/20
Studijní program: B2340 Jazyk a literatura
Studijní obor: Romanistika
Téma studie: Literatura
Téma práce: Jazyk a literatura – příloha k tématu

Zásady pro vypracování

Práce musí být vypracována v českém jazyce a psána ručně nebo počítačem. Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami. Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami. Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami. Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami.

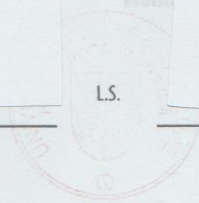
Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami.

Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami.

Práce musí být vypracována v souladu s předepsanými zásadami.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

PhDr. Pavla Kudlová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 8. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.5.2020

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá determinanty, které ovlivňují nezletilé ženy (dívky) v přijetí roli matky. Práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část je dělena do 3 kapitol. Na začátku je popsána role obou rodičů. Dále přecházíme do oblasti předčasného těhotenství a rozebrána jsou i rizika s tím spojená. Závěrečná kapitola teoretické části se krátce zabývá mateřstvím a přípravou na něj. Praktická část se zaměřuje na to, co předcházelo těhotenství u nezletilých, jaká byla reakce okolí ze strany rodičů, partnera a přátel. K šetření byl zvolen kvalitativní přístup, jelikož se s těhotenstvím u nezletilých dívek setkáváme spíše ojediněle. Informace do výzkumu byly získávány z polostrukturovaných rozhovorů se ženami, které otěhotněly do svých 18 let. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak se juvenilní rodičky ztotožnily s rolí matky. Interpretace výsledků je za pomoci tabulek s komentáři.

Klíčová slova: juvenilní rodička, těhotenství, mateřství, role matky, rodičovství

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with determinants affecting underage women (girls') acceptance of their role as a mother. The thesis consist of theoretical and practical part. The theoretical part is divided into 3 chapters. The theoretical part start with description of the role of both parents, then focuses specifically on premature pregnancy and its most common risks. The final chapter deals with the preparation for motherhood. The practical part of the thesis focuses on precursors of underage pregnancy, and reactions of closed ones: parents, significant other, and friends. We have chosen the qualitative research, since the pregnancy in juvenile girls is rather rare. The data has been gained primarily through semi-structured interviews with women who become pregnant before they reached eighteen years of age. The main goal of the bachelor thesis was to find out how juvenile mothers identify themselves with their role as a parent. Interpretation of the results are in the tables with comments.

Keywords: juvenile mother, pregnancy, motherhood, the role of the mother, parenthood

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Ing. Žanetě Fischerové za odborné vedení, trpělivost, cenné rady a ochotu mi pomoci při zpracování této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat ženám, které mi věnovaly svůj čas a podělily se o svou zkušenost.

V neposlední řadě chci poděkovat také své rodině a přátelům, za trpělivost a velkou podporu po celou dobu studia.

Motto práce:

„Všichni si tak nějak přejeme, abychom byli jako děti dokonale opečováváni” (Molton, 2015, s. 51).

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Aneta Zbranková

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VÝVOJ RODIČOVSTVÍ A ROLE RODIČŮ	11
1.1 POSTAVENÍ MATEK V HISTORII	11
1.2 MATKA V 19. A 20. STOLETÍ	11
1.3 ROLE MATKY V SOUČASNOSTI.....	12
1.4 ROLE OTCE V SOUČASNOSTI	13
2 PŘEDČASNÁ TĚHOTENSTVÍ	15
2.1 PARTNERSKÉ VZTAHY U DOSPÍVAJÍCÍCH.....	16
2.2 RIZIKA PŘEDČASNÉHO TĚHOTENSTVÍ	17
3 MATEŘSTVÍ A PŘÍPRAVA NA NĚJ	18
3.1 PSYCHICKÁ PŘÍPRAVA NA MATEŘSTVÍ.....	18
3.2 FYZICKÁ PŘÍPRAVA NA MATEŘSTVÍ.....	19
3.3 LAKTAČNÍ PŘÍPRAVA.....	19
3.4 PARTNEROVA ÚČAST NA PSYCHOFYZICKÉ PŘÍPRAVĚ.....	20
II PRAKTICKÁ ČÁST	21
4 METODIKA VÝZKUMU	22
4.1 CÍL PRÁCE	22
4.2 METODA VÝZKUMU.....	22
4.3 REALIZACE VÝZKUMU.....	22
4.4 POPIS PARTICIPANTEK/CHARAKTERISTIKA SOUBORU	23
5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ	24
6 DISKUZE	40
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
SEZNAM GRAFŮ	47
SEZNAM TABULEK	48
SEZNAM PŘÍLOH	49
PŘÍLOHA P I: PRÁVNÍ VYMEZENÍ ZLETILOSTI	50
PŘÍLOHA P II: OTÁZKY DO ROZHOVORŮ	51
PŘÍLOHA P III: INFORMOVANÝ SOUHLAS	52
PŘÍLOHA P IV: LETÁČEK	53

ÚVOD

V současné době se věk rodiček spíše zvyšuje. Tato práce se zaměřuje hlavně na ženy, které se stanou matkami ještě do svých 18 let a můžeme je tak označit jako juvenilní rodičky. Z vlastní zkušenosti však vím, že některé věci přijdou neplánovaně. Těhotenství může přijít neočekávaně, a v době, kdy ještě žena či dívka nebyla na roli matky řádně připravena. Vlastní zkušenost byla hlavním motivem pro zvolení tohoto tématu. Mateřství je velkým zásahem do života ženy a stojí za to o něm psát.

Celá práce je rozdělena do dvou částí na teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické části je popsána role obou rodičů. Pozornost je věnována i tomu, jak se rodičovství mění současně s vývojem společnosti. V následující kapitole jsme se zaměřili konkrétněji na předčasná těhotenství. Zohledněna jsou i rizika, která se mohou vázat k těhotenství u nezletilých dívek. V poslední kapitole teoretické části je krátce popsáno mateřství a příprava na něj. Zmiňujeme se také o laktační přípravě, která na mateřství navazuje.

Pro výzkum byl zvolen jeden hlavní cíl a dva dílčí cíle. Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak se nezletilé dívky ztotožnily se svou rolí matky. První dílčí cíl měl zjistit, jaký vztah je mezi juvenilní rodičkou a otcem dítěte. Druhým dílčím cílem bylo zjistit, jak se juvenilní rodičky připravovaly na porod. Ke splnění těchto cílů jsme použili výsledky z kvalitativního šetření, jelikož se s mateřstvím u nezletilých dívek setkáváme v dnešní době spíše ojediněle. Šetření bylo realizováno pomocí polostrukturovaných rozhovorů s vytypovanými dívkami, které porodily ve věkové hranici do 18 let. Zároveň byly ženy vybrány tak, aby jejich současný věk nepřesahoval 25 let z důvodu aktuálnosti výzkumného šetření. Citování úryvku z rozhovorů umožní subjektivní pohled na toto téma, jelikož každá dívka prožívá své mateřství jinak. Získané informace jsou shrnuty v závěrečné praktické části. Následně zpracovány do tabulek s podrobnějším slovním komentářem. Získané informace jsou dále vyhodnoceny v závěru práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ RODIČOVSTVÍ A ROLE RODIČŮ

Tato kapitola se zabývá rodičovskými rolemi a tím, jak se vyvíjely v časové ose. Krátce je nastíněna i funkce těchto rolí a očekávání ze stran společnosti.

Dle Vágnerové (2007, s. 108) je rodičovství dalším stupněm dospělosti a mělo by vést k zodpovědnosti. Lenderová (2009, s. 97) oproti tomu uvádí jako další stupeň dospělosti sňatek.

Rodičovství se pojí se spoustou povinností, které rodič má vůči dítěti. Nová citová vazba mezi rodičem a dítětem je na celý život. Rodičovská role se stává důležitou součástí dospělého jedince. Naše společnost očekává od každého jedince zodpovědný přístup k této roli. Tento tlak ze společnosti je velký. Každý však nemusí chtít rodičovskou roli přijmout a naplňovat ji (Vágnerové, 2007, s. 108).

1.1 Postavení matek v historii

Naše společnost byla dříve více věřící, než je tomu dnes. V 18. století ženy vstupovaly do sňatků spíše z povinnosti. Rodiče partnerů se domluvili a následně uspořádali svatbu, bez ohledu na city novomanželů. Sňatek v evropských zemích byl na základě uzavření svatební smlouvy. Materiální stránka většinou vyhrávala nad citovou (Lenderová, 2009, s. 113).

Hlavním úkolem ženy bylo přivést na svět děti. V 17. a 18. století bylo v průměrném manželství 5 dětí. Mateřství se popisovalo jako krásný a příjemný úkol, který ženy byly nuceny plnit, bez ohledu na to, jestli samy chtějí (Lenderová, 2009, s. 126).

1.2 Matka v 19. a 20. století

Ženy začaly usilovat o rovnocenné postavení s muži. Ženská emancipaci výrazně pomohla různorodá zahraniční hnutí. V USA se roku 1848 uskutečnil kongres, kde ženy veřejně usilovaly o rovnoprávnost. Ve Velké Británii emancipační hnutí žen vniklo do politiky roku 1860. Byl tak stále narůstající tlak ze strany žen o větší možnost ve vzdělání a všestrannou rovnocennost (Küng, 2017 s. 94).

Už v minulém století se ženy začaly posuzovat podle jejich vzdělání, to vedlo k tomu, že se začaly více vzdělávat. Ke snadnějšímu přístupu k informacím napomohla změna ekonomických i politických poměrů v rámci liberalizace, která se odehrávala v 60. letech 19. století. Ustanovily se nové legislativní změny a nároky se zvyšovaly jak na muže, tak na ženy kvůli objevování nových technologií. (Tomeš, 2009, s. 50).

Po ukončení druhé světové války se postavením žen ve společnosti zabývaly Alva Myrdalová a Viola Kleinová. Na podkladě svého výzkumu zjistily, že pracující ženy jsou přínosem také mimo svou domácnost. Žena je ovšem vázána na rodinu a děti, tím je také ovlivněno její pracovní nasazení. Redukce porodů a ovlivňování plodnosti mělo vliv, jak na ženu, tak na její budoucí pracovní růst a celou společnost. Ženy se tak nově učily, jak balancovat mezi prací a rodinou. Společnost začala vycházet vstříc ženám v zaměstnání s dětmi. A také těm, které plánovaly odejít na mateřskou dovolenou. Svůj pohled na situaci žen v socialistické společnosti přinesla i Alena Wagnerová ve své práci, kde poukazuje na změny v československé potratové legislativě (Tůma, 2009, s. 12).

Kabíček (2014, s. 33) ve své publikaci uvádí, že nástup 20. století se pojí se třemi stěžejními body. První je rozpad klasické rodiny, stále více se objevují rodiny s jedním rodičem. Jako další je urbanizace, kdy se měnil způsob života z venkovského na městský. Začalo se s výstavbou nových sídlišť a rozvíjel se cestovní ruch. Jako poslední bod jsou uvedeny změny ve světě. První polovina 20. stol. byla značně ovlivněna dvěma světovými válkami. S tématem bakalářské práce se pojí zvláště první dva body.

1.3 Role matky v současnosti

Role matky je zcela jasně stanovená právy a povinnostmi. Na matku je stále pohlíženo jako na pečovatelku, která se stará o rodinu. (Vágnerová, 2007, s. 115). Z fyziologického a právního hlediska je matkou žena, která dítě porodí (Kunhartová a spol., 2017, s. 13).

Dítě tedy po narození náleží matce, která ho přivedla na svět. Je na ní odkázáno a záleží na matce, jakou mu poskytne péči. Na péči o dítě a později i výchově se podílí také otec. Dítě je závislé na péči rodičů, mluvíme-li o tradiční rodině. Každé dítě má nárok na to, aby mu rodiče obstarali základní zdravotní péči, výživu, oblečení, ubytování a možnost vzdělávat se. (Možný, 2008, s. 152-153).

Dnes si ženy mohou plnit své vlastní ambice, jak v zaměstnání, tak i ve vzdělání, a přitom zvládat i rodinu. Mladé ženy, které se staly matkami, se sami rozhodují, jakým směrem povedou svůj život. Matky také čím dál více žádají pomoc od partnera či manžela, který by měl také přispívat k výchově dětí a podílet se na chodu domácnosti. (Poncet-Bonissol, 2015, s. 20). Postavení v rodině mezi matkou a otcem se začíná vyvažovat, jak tvrdí Kunhartová (2017, s. 13).

Model chování si odnášíme již z dětství, částečně naučený a do jisté míry zděděný. Často si ženy pak uvědomují, že se chovají stejně jako jejich matky (Špaňhelová, 2010, s. 18-19).

Kunhartová (2017, s. 14) popisuje, že vztah nejen dcery a matky má pozdější důsledky v chování. Stejně tak vztah matky se synem ovlivňuje zcela zásadně následující život syna.

Matky se někdy snaží až příliš chránit své děti a tím jim nedovolují osamostatnění. Nadměrná snaha převzít na sebe překážky, s nimiž by se dítě mělo vypořádat samo je někdy na škodu (Kunhartová, 2017, s. 13).

1.4 Role otce v současnosti

Otcem se stane ten, kdo oplodní vajíčko ženy. Biologický otec je tedy snadno dohledatelný. Otcovství je však dle právního systému možné stanovit dle tří základních domněnek. První domněnka v českém právním systému tvrdí, že otec je manžel, za předpokladu, že dítě bylo narozeno ve svazku manželském nebo do 300 dní po ukončení manželství. Další domněnka ustanovuje otcem dítěte toho, kdo podepíše prohlášení o otcovství. Poslední domněnka souvisí s dvěma předešlými. Pokud není otcovství stanoveno dle první nebo druhé domněnky, určí otce soud, podle návrhu matky, otce nebo dítěte v pozdějším věku. Otce ovšem nelze posuzovat jen z biologického a právního hlediska. Otec nemusí mít s dítětem žádné pokrevní spojení, ale přesto může plnit roli rodiče (Kunhartová a spol., 2017, s. 14-15).

Z pohledu vývojové psychologie otec napomáhá dítěti k jisté volnosti. Tato volnost odpouští dítě z úzkého spojení s jeho matkou (Kast, 2013 s. 114).

Otec má také splnit povinnosti, které k dítěti má. Společnost je shovívavější k chování otců, než matek (Vágnerová, 2007, s. 118).

Dermott vidí pod pojmem „otcovství“ označení ze strany společnosti. Čím je dáno, že muž se stal otcem, je popsáno výše. Odlišnosti mezi mateřskou a otcovskou rolí jsou patrné již z komunikace. Ta může být aktivní nebo pasivní. Otec mluví s dítětem pomocí více abstraktních výrazů, kterým mnohdy dítě ani nerozumí. Podává dítěti těžší otázky, kterými jej testuje. To jsou otázky, na které nestačí prostá odpověď ano či ne, ale je potřeba odpovídat celou větou, což je složitější. Matky oproti tomu dávají jednodušší dotazy a často dítěti napovídají, jakou má zvolit odpověď (Kunhartová a spol., 2017, s. 14).

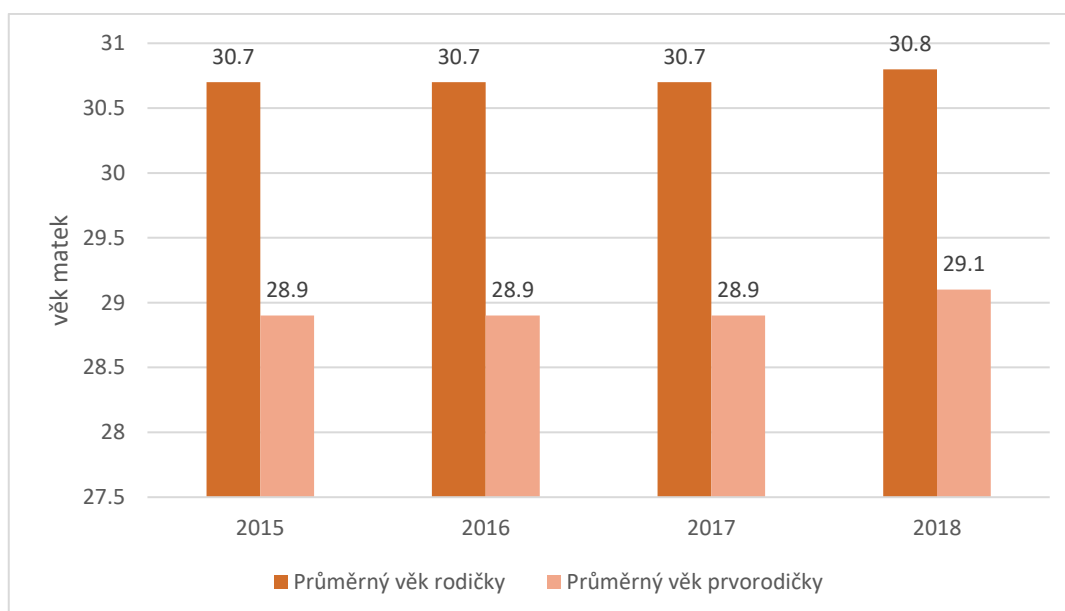
Otec tráví s dítětem o něco méně času než matka, protože se stará více o finanční zabezpečení rodiny. Více času věnuje svému zaměstnání. Toto ovšem platí pro tradiční model rodiny, kdy je matka na rodičovské či mateřské dovolené. Důležitý je čas nejenom aktivní, kdy se

plně věnuje dítěti, ale i ten pasivní, kdy ho dítě může jen zpozřdálí sledovat. Hodnotí jeho chování k matce či dalším dětem. Vnímá odlišnost práce, kterou v domácnosti otec vykonává. Z tohoto pasivního trávení času si dítě přebírá vzorce chování pro své vlastní vystupování. Zejména pokud je pozorovatelem otce, syn. Toto je obdobné i u matky, kdy je pozorována dívkou. Pokud se jedná o otce a dceru, tak si spíše vytváří úsudek o budoucím partnerovi, u kterého se bude snažit hledat podobné vzorce chování, které viděla u otce nebo se bude jistým vzorcům naopak vyhýbat (Špaňhelová, 2010, s. 20-21).

Kunhartová (2017, s. 16) ještě podrobněji popisuje, čemu se učí syn u otce. Zejména to jsou projevy mužské zdatnosti. Otec podporuje samostatnost, soutěživost. Dívky se snaží získat otcovu pozornost pro sebe, kde musí pomyslně soupeřit s matkou a popřípadě sourozenci. Jedná se tedy o první kontakt dcery s mužským pohlavím. Role otce je tedy velice významná, jako zástupce mužského vzoru.

2 PŘEDČASNÁ TĚHOTENSTVÍ

Dnes se setkáváme spíše s pozdějším plánováním rodičovství. Manželství je v dnešní době také odsunováno do pozdějšího věku (Vágnerová, 2012, s. 440-441). Česká republika se tak neřadí mezi horní příčky ve statistikách nezletilých mateřství oproti jiným státům. Dle novodobých statistických výsledků můžeme zpozorovat jasný nárůst věku matek v průběhu posledních 4 let, viz graf číslo 1. Na tento nárůst věkové hranice mateřství má vliv informovanost žen o antikoncepci a informovanost o bezpečném sexuálním chování (Trávníčková, 2012, str. 16).

Graf 1. Průměrný věk matek při narození dítěte v České republice

(zdroj: český statistický úřad ©1991-2019, [citováno 2020-02-03] dostupné z. <https://vdb.czso.cz/>)

Dle Gabury (2012, s. 131) je předpokladem pro vznik funkční rodiny psychická, sociální a somatická zralost obou partnerů. Předčasné těhotenství je závislé na partnerském vztahu. Prevence proti nechtěnému těhotenství mladistvých může zahrnovat dřívější sexuální výuku na základních školách, často totiž přichází pozdě. Další je informovanost o použití vhodných antikoncepčních pomůcek (Berk, 2016, s. 547).

2.1 Partnerské vztahy u dospívajících

Americká psychologka Ruthellen Josselsonová rozděluje dospívání do čtyř základních fází, které pojmenovala jako proces individuace s tím, že dospívání začíná ve 12/13 letech a končí kolem 19. roku. Tyto fáze jsou popsány níže. (Thorová, 2015, s. 420).

1. Fáze: diferenciací (12-13 let): Dospívající se odlišuje svými názory od názorů ostatních jak vrstevníků, tak i rodičů. Zaujímá velice kritický postoj vůči okolí, zvláště vůči dospělým.
2. Fáze: získávání zkušeností a experimentování (14-15 let): Adolescent zastává názor, že všechno zná lépe než ostatní. Snaží se odporovat autoritám, snaží se řídit vlastními pravidly. Svůj záměr směřuje k rychlému spokojení svých potřeb.
3. Fáze: sblížení s přáteli (16-17 let): Své postoje přestává mít kriticky vymezené a navazuje lepší vztah s rodiči. Zde hrají roli přátelské i partnerské vztahy. Dospívající je rozvážnější a zodpovědnější.
4. Fáze: konsolidace vztahu k sobě (18 let-konec dospívání): Ukotvení vlastních názorů, získání větší jistoty do budoucnosti. Vytvoření autonomie a osobitosti (Thorová, 2015, s. 420).

Oproti tomuto Kabíček (2014) rozděluje adolescenci pouze do tří skupin na: časnou od 10 do 13 let, střední od 14-16 let, pozdní od 17 do 19 let. Vágnerová (2012, s. 369) uvádí, že je možné dělit dospívání na dvě fáze, ranou a pozdní. V literatuře se věkové období dospívání mírně liší. Období dospívání lze označit jako přechodnou dobu mezi dětstvím a dospělostí. Dle světové zdravotnické organizace (WHO) je adolescence období od 10 do 19 let. Dospívání se vyznačuje pubertou, kdy dochází k biologickým i psychickým změnám (Berk, 2016, s. 519). Období jedince mezi 10-20 rokem života. Adolescenti se chtějí co nejdříve stát dospělými a rychle přejít z dětství do dospělosti (Vágnerová, 2012, s. 367).

Zaměříme se na fázi sblížování, kde se objevuje první navazování vztahů a získávání sexuálních zkušeností. V pubertě se tělo jak dívky, tak chlapce mění a obě pohlaví začnou s objevováním. Vztah má spíše erotický záměr než dlouhodobější emocionální pouto, hlavní roli pro výběr partnera v adolescenci hraje vzhled a přitažlivost k němu. Většinou se jedná o vztahy s vrstevníky, tato láska zpravidla není trvalá, ale na druhou stranu může být. Zkušenosti, které jedinec postupně získává, uplatní v pozdějším věku, kdy hledá stálého partnera. U adolescentů je vhodné zdůrazňovat, že k sexuálnímu kontaktu má dojít až po určité

době, kdy spolu lidé navážou vztah a lépe se poznají. Sexuální styk s neznámým partnerem je nebezpečný a skrývá v sobě rizika. (Thorová, 2015, s. 426)

Správné sexuální chování je důležité, jak pro jedince, tak pro celou společnost. Je spojené s informacemi o antikoncepci a také informacemi o fertilitě. Faktory ovlivňující bezpečné sexuální chování zahrnují: osobní postoje a přesvědčení, společenské normy, náboženství, kultura, zneužívání drog a alkoholu a další. Je důležité respektovat sexuální potřebu, i když se tato potřeba s věkem liší (Muscat, 2015, str. 79).

2.2 Rizika předčasného těhotenství

Plodnost dívek v České republice je kolem 12. roku po nástupu menstruace. Těhotenství v tomto období je však označováno jako předčasné. Ženy se sice stanou biologicky připravené na těhotenství, ale po psychické stránce připraveny nejsou. Neboť právě prožívají období puberty. (Pařízek, 2015, s. 40) V příloze PI je popsáno vymezení sexuální zletilosti v České republice dle současně platné legislativy.

Mladší dívky mívají dobrý zdravotní stav, pokud nemají již vrozené onemocnění nebo zdravotní omezení. Mladé těhotné trpí častěji na anémii, což je nedostatek červených krvinek. Tělo nezletilé dívky není ještě zcela připravené na těhotenství. Prenatální péče může být zanedbána, protože k určení těhotenství dojde v pozdějším stádiu těhotenství. Nejčastěji okolo II. Trimestru, kdy provedení interrupce podle zákona č.66/1986 Sb., o umělém přerušování těhotenství není možné. Zákrok umělého přerušování těhotenství lze provést do 12. týdne gravidity v pozdějších týdnech jen z vážné lékařské indikace (Trávníčková, 2012, str. 16). Nezletilé se často obávají návštěvy na gynekologii. Nenavštíví zdravotnické zařízení z ostychu, nebo protože chtějí těhotenství utajit.

Porod je obvykle podobný jako u ostatních těhotných, ale komplikace způsobené nízkým věkem se mohou objevit v podobě dlouhého nepostupujícího porodu, předčasného nebo po termínového porodu. Nejsou pozorovány komplikace při porodu, které se přímo vážou k nižšímu věku těhotné. Patrné jsou odlišnosti u již narozených dětí. Novorozenci od matek s nižším věkem, jsou obvykle menší a mají menší porodní hmotnost. Do jisté míry může komplikaci v těhotenství způsobit i životní styl mladistvé (Kuzníková, 2011, s. 116-117)

3 MATEŘSTVÍ A PŘÍPRAVA NA NĚJ

Molton (2015, s. 74) vychází z toho, že matka má být pro dítě „lešení“, toto přirovnání má znázornit, že matka má být pro dítě oporou, která jej podpírá emociálně i tělesně dokud nevyroste. Poté, co dítě odroste, je schopné se osamostatnit a nepotřebuje tak výraznou pomoc jako v dětství nebo hledá oporu jinde než u matky, například u partnera či partnerky.

Nastávající matka by chtěla slyšet, že na péči o dítě nebude sama. Dnes se můžeme setkat se ženami, které se dobrovolně rozhodnout pro mateřství bez partnera.

Proto, aby se žena sama mohla považovat za matku, ztotožnit se s tímto nelehkým úkolem je klíčové, aby její roli kladně přijalo i její okolí. Odezva z okruhu přátel, nejbližší rodiny, hlavně nastávajícího otce, tedy partnera, je velice důležitá pro její psychickou adaptaci na mateřství (Bašková, 2015, s. 9).

Podobného názoru je i Špaňhelová (2010 s. 18), rovněž poukazuje na důležitost akceptování dítěte jeho matkou. Některé ženy, které otěhotněly neplánovaně, mohou mít v přijetí svého vlastního dítěte problémy.

Mladí lidé mají často o rodičovství nereálné představy, které pramení z nedostatku zkušeností (Vágnerová, 2012, s. 441).

3.1 Psychická příprava na mateřství

Cílem je odbourat obavy, které se vážou k porodu a následné péči o potomka. Co značně napomáhá k odbourání strachu? Porozumět vlastnímu tělu a přijmout těhotenství a porod jako přirozený proces. V psychické přípravě je důležité, aby žena zaujala kladný postoj k budoucímu porodu (Hudáková, 2017, s. 7). Změny, ke kterým dochází již v těhotenství, můžeme členit do trimestrů. (Bašková, 2015, s. 9).

V I. trimestru zjistí žena či dívka, že je těhotná a poprvé začne přemýšlet o své nové roli. Žena začíná intenzivně vnímat své pomalu se měnící tělo, dostávají se nepříjemné ranní nevolnosti. Již tady je důležité přijetí ještě nenarozeného dítěte. Žena není jen nositelkou rostoucího plodu a dělohy, ale začíná si uvědomovat pozdější změny, které těhotenství obnáší. Záleží nakonec na ženě, jak celou situaci vyhodnotí a zpracuje. Tady by se žena měla poradit s lékařem nebo s porodní asistentkou. (Bašková, 2015, s. 9). Některé ženy toto období přeskočí, odvíjí se to od toho, kdy zjistí, že jsou těhotné. Těhotenství může v tomto trimestru i skončit z různých důvodů ať už samovolně či uměle.

II. trimestr žena může pociťovat první pohyby plodu, které vnímá každá žena jinak, záleží na počtu těhotenství. Úkolem v této fázi je vidět dítě jako samostatného vyvíjejícího se jedince. Těhotenství tady nezpůsobuje komplikace, nevolnosti většinou vymizí a toto období si žena může užít (Bašková, 2015, s. 9).

Ve III. trimestru nastává nové období, kde dochází k navýšení zátěže na mateřský organismus. Čím dál častěji se objevuje myšlenka na porod. Žena se snaží vše přichystat pro příchod novorozence, toto období je dle Baškové (2015, s. 10) označeno jako tzv. budování hnízda. Těhotenství začíná být čím dál náročnější a žena se těší na porod, protože chce mít už toto období za sebou, nedočkavě očekává příchod novorozence. Nejčastější obavy dle Baškové (2015, s. 10) jsou: nedůvěra v personál (73 %), strach z vlastní neschopnosti (65 %), obavy ze své smrti či smrti dítěte (55 %), strach z nesnesitelné bolesti (44 %) a také ze ztráty sebeovládání (43 %).

3.2 Fyzická příprava na mateřství

Gregora (2017, s. 32) poukazuje na to, že k fyzické části se pojí také praktická. Žena si může vybrat porodnici a prohlédnout si ji. Nastávající maminka může využít předporodní kurz nebo cvičení, kde se naučí, jak správně dýchat. Dále je poučena, jak zapojit pánevní dno, osvojí si relaxační techniky. Kladen je důraz i na držení těla. Budoucí rodička si zvyká, jak zacházet s tělem jako s celkem (Hudáková, 2017, s. 7).

Obecně aktivita vhodná pro nastávající maminku je ta, která jí samotné je příjemná. Do jisté míry se tady odráží vztah ženy, ke svému těhotenství. Zda jej plánovala či nikoliv. Také záleží, jakou sportovní aktivitu dodržovala před otěhotněním. Žena, která je zvyklá aktivně pracovat se svým tělem, bude poučena o správném cvičení a vhodných aktivitách, které by se měly vyhýbat otřesům. Naopak ženy, které moc aktivní nejsou, by v těhotenství neměly přepínat své síly a pohybovou zátěž by měly postupně navyšovat (Hudáková, 2017, s. 46). Tělo se přizpůsobuje plodu a také se připravuje na porod. Změny mají předcházet možnému poškození vzniklé v průběhu těhotenství, porodu nebo šestinedělí (Bašková, 2015, s. 10).

3.3 Laktační příprava

Dle WHO se doporučuje, aby dítě bylo kojeno. Dle Kuckové (2017, s. 59) by se měly těhotné ženy zajímat o kojení ještě v těhotenství. I když v dnešní době máme různou škálu pomůcek a přípravků umělé výživy, které slouží jako potrava místo mateřského mléka. Kojení je

nenahraditelné. Mateřské mléko přináší řadu výhod, které jsou popsány v různých tuzemských i zahraničních zdrojích.

Pokud žena kojí, většinou zůstává s dítětem doma. Matka je tak více a hlouběji propojena se svým potomkem. Na základě toho pečuje o dítě s naprostou samozřejmostí. Dokáže intuitivně rozpoznat například podle typu pláče, čeho se její děťátko dožaduje (Kunhartová, 2017, s. 13).

Průcha poukazuje na mateřskou jazykovou senzitivitu. To znamená, že matky přizpůsobují své výrazy, pojmenování a celkový styl řeči věku dítěte a jeho možnostem vnímání (Kunhartová, 2017, s. 14).

Co nejvíce ovlivňuje kojení, je to, jestli žena kojit chce. Mateřské mléko obsahuje látky, které jsou vyvážené a přesně vhodné pro novorozence. Tyto látky se přizpůsobují potřebám dítěte. Kojení je důležité nejen pro fyzický vývoj, ale také pro vývoj psychický. Vzniká nová vazba mezi dítětem a matkou, tomuto pomáhá správná poloha, technika a pravidelnost kojení. Pokud má žena problémy při kojení může se obrátit na porodní asistentku nebo na laktanční poradkyni, která by měla odbourat problémy, které ženu trápí (Kucková, 2017, s. 59)

3.4 Partnerova účast na psychofyzické přípravě

Role partnera začíná již v těhotenství. Doprovází ženu do těhotenské poradny, aktivně by se měl účastnit těhotenského kurzu. Partner v dnešní době přichází společně se ženou k porodu a měl by ji být oporou, jak po psychické stránce, tak i praktické.

Všeobecné podmínky pro účast partnera při porodu:

- Dobrovolné rozhodnutí partnera, že chce být přítomen u porodu
- Partner by měl dbát na pokyny porodního týmu
- Partner nesmí svojí přítomností rušit ostatní rodičky
- Musí respektovat pokyny lékaře, i za cenu toho, že by byl požádán o opuštění porodního sálu či box, kvůli akutně vzniklé komplikaci

Partner zajišťuje komfort těhotné ženě na porodním sále, pomáhá ženě s přemístěním do sprchy či vany. Emocionálně může podporovat ženu tak, že jí dodává přiměřený fyzický kontakt. Například pohlazením či objetím apod. Z provedených průzkumů vyplývá, že 70 % těhotných žen využilo možnost zapojit partnera do přípravy na porod. Partneri pozitivně hodnotili svou účast na psychofyzické přípravě k porodu, dokonce tato účast měla i kladný dopad na celou rodinu po porodu (Kucková, 2017, s. 67-68).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMU

Tato kapitola obsahuje obecné informace o praktické části bakalářské práce. Stanovení hlavního a dílčího cíle, charakteristiku participantek organizaci výzkumu a zpracování získaných informací.

4.1 Cíl práce

Hlavní cíl práce zní: Zjistit, jak se juvenilní rodičky ztotožnily s rolí matky.

Cílem je zjistit a popsat vnímání mateřství u dívek, které otěhotněly do 18 let.

Na základě hlavního cíle byly vytvořeny dva dílčí cíle:

Dílčí cíl č. 1: Zjistit, jaký vztah je mezi juvenilní rodičkou a otcem dítěte.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak se juvenilní rodičky připravovaly na porod.

Snažíme se o popsání životních zkušeností žen, které otěhotněly v juvenilním věku. V dnešní době je spíše opačný problém a ženy rodí v pozdějším věku. Proto je pro tuto bakalářskou práci zvolen kvalitativní výzkum kvůli ojedinělosti těchto případů.

4.2 Metoda výzkumu

Pro účely bakalářské práce byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu. Důležité bylo zachytit subjektivní pohledy participantek na danou problematiku. Výzkum byl zpracován metodou polostrukturovaných rozhovorů, které patří mezi nejčastěji volenou metodu kvalitativního výzkumu. Výzkumný soubor tvořily dívky, které vypovídaly o své prožité zkušenosti a o tom, jaká situace související s mateřstvím pro ně byla nejtěžší. Získané údaje/pojmy byly kódovány a následně zpracovány otevřeným a axiálním kódováním. Pojmy jsme uspořádaly do kategorií a subkategorií, které byly vyhodnoceny triangulací. Interpretace výsledků byla provedena za pomoci tabulek a komentářů.

4.3 Realizace výzkumu

K rozhovorům bylo vybráno několik předem vytypovaných žen z blízkého okolí, které měly zkušenost s touto problematikou. Nakonec však k rozhovoru svolila jen jedna. Ostatní oslovené participantky nechtěly nikde figurovat z osobních důvodů, které plně respektujeme.

Dále byly osloveny mladé maminky přes sociální síť Facebook za účelem kontaktování maminek bylo nutné přihlásit se do skupiny s názvem: „Mladé“ maminky – ročník 199+. Zde

byl zveřejněn příspěvek, na který měly reagovat ženy, které porodily do svých 18 let. Odpovědělo asi 5 maminek a rozhovoru se zúčastnily 3, které splňovaly požadavky pro tuto bakalářskou práci.

Jedna nezletilá maminka byla kontaktována přímo na oddělení šestinedělí v KNTB ve Zlíně. Byla požádána o spolupráci a ona souhlasila. Rozhovory byly vypracovány celkem s 5 dívkami. Jedna z nich nebyla plnoletá, a tak bylo nutné sepsat informovaný souhlas, který podepsali zákonní zástupci této dívky. Informovaný souhlas je přiložen v příloze P III. Ostatním bylo 18 let a více. V době, kdy byla zpracovávána praktická část bakalářské práce byla vyhlášena karanténa, a proto byl zvolen rozhovor formou online volání opět přes Facebook namísto osobního setkání. Před zahájením rozhovorů byl ženám stručně vysvětlen účel a cíl celé práce. Také byly ženy ujistěny, že jejich odpovědi jsou anonymní a nebudou nikde zveřejněny jejich jména.

Rozhovory byly zaznamenávány v březnu a v dubnu 2020. Získané informace jsou prezentovány v následujících tabulkách s komentáři.

4.4 Popis participantek/charakteristika souboru

Bylo vybráno 5 participantek, jejich výběr je popsán výše. Každá žena má svůj specifický životní příběh. Ve všech rozhovorech jsou maminky, které otěhotněly do svých 18 let, přičemž nejmladší bylo 13 let. Vybrány byly dívky, které mají v současnosti věk pod 25 let, jednalo se nám o aktuálnost jejich výpovědí. Dále je popsána jejich příprava na porod, současný vztah s rodinou a také s otcem dítěte. Všechny participantky byly během rozhovoru velice vstřícné. Ochotně odpovídaly na kladené otázky. Atmosféra během rozhovoru byla uvolněná, i když jsme se nesetkávaly osobně, působily klidně. Před rozhovorem byl vždy domluven čas tak, aby nám všem vyhovoval. Dívky tak nebyly ve stresu a udělaly si dostatek času k rozhovoru v pohodlí domova.

Pro zachování anonymity byly participantky označeny jako P1, P2... Toto označení budeme užívat v následné prezentaci výsledků.

5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

V tabulkách 1 až 5 jsou zapsány demografické údaje. Do těchto tabulek byla zařazena relativní četnost vzhledem k charakteru výzkumu. V tabulkách č. 6 až 16 jsou zakomponovány přímé výpovědi dívek.

Otázka číslo 1: Kolik je Vám let?

Tabulka 1: Údaje o věku dívek

Počet let	Relativní četnost
17	1
18	3
24	1
Celkem	5

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Participantky P1, P4 i P5 mají shodně 18 let. Oproti tomu P2 měla 17 let v době zaznamenávání informací, a proto jsme si vyžádali informovaný souhlas, podepsaný zákonnými zástupci dívky. P3 je nejstarší a má již 24 let. Splňuje však naši stanovenou podmínku, kdy byly osloveny dívky do 25 let.

Otázka číslo 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 2: Údaje o dosaženém vzdělání

Vzdělání	Relativní četnost
Základní	5
Celkem	5

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Odpovědi na otázku ohledně dosaženého vzdělání jsou stejné, jelikož dívky otěhotněly v průběhu studia střední školy, jedna během studia základní školy. Z rozhovorů vyplývá, že všechny dotázané dívky mají nejvyšší dosažené vzdělání pouze základní. Pouze participantka P2 studuje střední školu a odpověděla: „*Momentálně studuji a mám 3 měsíce do ukončení střední školy.*“ Participantka P3 uvádí: „*Jelikož jsem otěhotněla, když jsem byla na střední, tak mám jen základní vzdělání.*“ Z toho vyplývá, že se již do školy nevrátila.

Otázka číslo 3: Plánujete se vrátit do školy?

Tabulka 3: Doplňující otázka ke vzdělání

Odpovědi	Relativní četnost
Ne	2
Ano	1
Neví	1
Celkem	4

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Doplňující otázka na participatky se základním vzděláním byla, jestli se plánují vrátit zpátky do školy. Pouze participantka P2 pokračuje ve studiu a dokončuje střední školu, jak sama uvedla, viz. výše. Proto jí tato otázka nebyla položena. P4 jako jediná odpovídá kladně a plánuje pokračovat ve studiu. Odpověděla: „*Ano, ale až budou děti starší.*“ 2 z dotázaných dívek přemýšlí nad různými kurzy, ale do školy se vracet neplánují nebo o tom prozatím moc neuvažují. P1 vypověděla: „*Ne, spíš si udělám nějaký kurz a začnu pracovat. Kurz například n dělání nehtů, to by mě bavilo.*“ Odpověď P3 zněla: „*Do školy ne, ale mám v plánu udělat si rychlokurz v oblasti sociálních služeb.*“ Jedna z dotazovaných vyjádřila, že neví a sděluje: „*Uvidím, jak to všechno bude.*“ Tato odpověď je nejasná.

Otázka číslo 4: V kolika letech jste otěhotněla?

Tabulka 4: Věk dívek v těhotenství

Počet let	Relativní četnost
13	1
15	1
16	1
17	2
Celkem	5

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Participantka P1 uvádí, že otěhotněla v 15 letech. P2 otěhotněla ve 13 letech, z toho vyplývá, že z dotazovaných dívek byla nejmladší rodičkou. Vypověděla: „*Ve 13 letech.*“ P5 otěhotněla v 16 letech. P3 a P4 odpověděly shodně v 17 letech. Odpověď P4 zněla: „*3 měsíce po sedmnáctých narozeninách.*“ Všechny dívky otěhotněly do svých 18 let, tedy kdy nebyly ještě plnoleté. Také proto byly vybrány k účasti na této bakalářské práci.

Otázka číslo 5: V kolika letech jste rodila?

Tabulka 5: Údaje o věku v den porodu

Počet let	Relativní četnost
14	1
16	1
17	3
Celkem	5

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Věk v den porodu byl další ukazatel podle čeho byly dívky vybrány ke spolupráci. P2 rodila ve svých 14 letech, jak sama říká: „*Ve 14 letech, byla jsem velice mladá.*“ Z dotazovaných byla nejmladší rodičkou. P1 udává, že rodila v 16 letech. 3 participantky rodily v 17.

Otázka číslo 6: Jaká byla Vaše reakce?

Tabulka 6: Reakce dívek při zjištění těhotenství

P1	<i>„Byla jsem dost překvapená.“</i>
P2	<i>„Byla jsem v šoku, já neplánovala těhotenství.“</i>
P3	<i>„Bylo to neplánované, ale na jednu stranu jsem byla i ráda.“</i>
P4	<i>„Brala jsem to dobře.“</i>
P5	<i>„Byla jsem šťastná a cítila jsem k malé obrovskou lásku.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

V položce číslo 6, byla dívkám položena otázka, abychom se dozvěděli jejich reakci při zjištění těhotenství. Participantky odpovídaly odlišně, jak můžeme vidět z úryvku jejich odpovědí. Některé dívky se v rozhovorech rozpovídaly více a zavzpomínaly na svůj prožitek. Oproti tomu participantka P1 odpověděla velice stručně a řekla jen: *„Byla jsem překvapená.“* P2 byla v šoku a uvádí: *„Těhotenství jsem neplánovala, chtěla jsem jen vyzkoušet jaké to bude.“* P3 vypověděla: *„Bylo to neplánované, dítě v tomto věku jsem neplánovala. Když to přišlo, tak to přišlo.“* P4 uvedla: *„Když mi těhotenský test ukázal dvě čárky a doktorka mi to potvrdila, bylo to zajímavé. Brala jsem to, ale dobře. Potom se ukázalo na další kontrole, že čekám dvojčata.“* Jako jediná z dotazovaných dívek čekala v juvenilním věku dvojčata. P5 popsala, že byla šťastná a cítila hned obrovskou lásku.

Otázka číslo 7: Jak reagoval Váš partner?

Tabulka 7: Reakce ze strany partnera

P1	<i>„Přítel byl šťastný a dítě si přál.“</i>
P2	<i>„Nebyli jsme spolu s partnerem, takže jeho reakci neznám.“</i>
P3	<i>„Byl v šoku, ale byl rád a těšil se na miminko.“</i>
P4	<i>„Za pozitivní těhotenský test byl rád.“</i>
P5	<i>„Přítel byl šťastný a těšil se na naše miminko.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Tato položka měla za cíl zjistit, jak reagovali partneři při obdržení zprávy o těhotenství dívek. Těhotenství je zásahem do života ženy, ale i muže. Proto nás zajímal i pohled ze strany partnerů. Partneři P1, P4 a P5 byli dle odpovědí rádi a těšili se na příchod potomka. Participantka P4 odpověděla, že partner pozitivní těhotenský test vnímal kladně a k odpovědi doplňuje: *„Když jsem mu řekla, že čekáme dvojčata, zaskočilo ho to stejně jako mě.“* U P3 byl prvotní šok, který přešel v těšení se na příchod dítěte. P2 nezná reakci partnera, jelikož spolu v tu dobu nebyli a dodává: *„Tuto informaci mu totiž oznámili policisté, protože jsem ve 14 byla ještě pod zákonem. Jemu bylo 15 i když se to bralo jako pohlavní zneužití bylo z obou stran chtěné a partner dostal na rok podmínku, v případě porušení by dostal výchovná opatření.“*

Otázka číslo 8: Jak reagovala Vaše rodina?

Tabulka 8: Informace o reakci rodiny

P1	<i>„Rodina se na mě zlobila (nadávali mi), že jsem moc mladá a že se nedokážu o dítě postarat.“</i>
P2	<i>„Máma byla v šoku a dlouho semnou nemluvila, než tu informaci přijala. S tátou jsem bohužel nebyla v kontaktu.“</i>
P3	<i>„Žila jsem s maminkou a ta byla v šoku., pak byla ráda a těšila se na vnouče.“</i>
P4	<i>„Nadšení dvakrát nebyli, ale začali se moc těšit. Když zjistili, že budou dvojčata měli strach, abych to vše zvládla.“</i>
P5	<i>„Rodiče se to dozvěděli, až jsem porodila.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Informace o reakci rodiny, zde participantky popisují nejčastěji reakci svých rodičů. U P1 došlo až k nadávkám. P2 a P3 udávají, že jejich maminky byly v šoku. Participantka P2 popisuje reakci jen své maminky, protože se svým otcem nebyla ve spojení. P4 uvádí: *„Nadšení dvakrát nebyli, ale začali se potom těšit. Když zjistili, že to budou dvojčata měli strach, abych to zvládla.“* P5 odpověděla: *„Rodiče se to dozvěděli až jsem porodila, oni to celou dobu nevěděli, nechtěla jsem jim to říct, aby mě neposlali na potrat.“* Z odpovědí vyplývá, že ze stran rodičů byly spíše obavy z toho, jak situaci jejich dcery zvládnou. Rodiče se většinou snažil dcerám v této situaci pomoci a podpořit je.

Otázka číslo 9: Bylo těhotenství plánované? Pokud ne, zvažovala jste interrupci?

Tabulka 9: Informace o plánování těhotenství

P1	<i>„Dítě bylo plánované spíše v budoucnu, a tak jsem interrupci zvažovala. Nakonec jsme se s partnerem shodli, že si dítě necháme. Partner chtěl dítě víc než já.“</i>
P2	<i>„Z daleka nebylo. Nad interrupcí jsme se ani nepozastavovali.“</i>
P3	<i>„Neplánované, ale jsem proti potratům. Tak bylo jasné, že si toho prcka nechám. Interrupci jsem nezvažovala vůbec.“</i>
P4	<i>„Neplánovali jsme to. Partner už má syna z dřívějšího vztahu, což měl taky hrozně brzo.“</i>
P5	<i>„Ano, bylo plánované. Já jsem chtěla miminko.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

V této položce jsou informace o plánování těhotenství, když dívky vypověděly, že těhotenství nebylo plánované byla jim položena doplňující otázka. Tedy jestli zvažovaly interrupci. Z odpovědí dotazovaných vyplývá, že interrupci zvažovala pouze P1 nakonec se s partnerem shodli, že si dítě nechají. P2 odpověděla: *„Nad interrupcí jsme se ani nepozastavovali, neboť jsem zjistila těhotenství až ve 13 týdnu, a to už nebylo možné podstoupit potrat.“* P3 a P4 odpověděly shodně, že dítě nebylo plánované, ale interrupci nechtěly podstoupit z různých důvodů. P3 dodala: *„Jsem proti potratům.“* P4 uvedla, že partner již dítě z dřívějšího vztahu má. Proto se společně dohodli, že zkušenosti již partner má a dítě společně zvládnou. Z 5 dotázaných dívek plánovala těhotenství jen jedna dívka a to P5. Zbylé 4 dívky miminko neplánovaly, ale přesto si ho nechaly.

Otázka číslo 10: Jak jste se připravovala na porod? (Navštěvovala jste nějaký předporodní kurz?)

Tabulka 10: Příprava dívek na porod

P1	<i>„Jenom psychicky, měla jsem strach z toho, co přijde a co bude následovat s narozením dítěte.“</i>
P2	<i>„Nijak zvlášť jsem se nepřipravovala, četla jsem různé internetové diskuze na tohle téma. Ale na předporodní kurzy jsem nechodila.“</i>
P3	<i>„Nikam jsem nechodila.“</i>
P4	<i>„Připravovala jsem se spíš psychicky.“</i>
P5	<i>„Nechtěla jsem, aby se to rodiče dozvěděli, proto jsem nikam nechodila.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

P2 uvádí, že četla diskuze na internetu na téma těhotenství a porod. P1 a P4 se shodují pouze na psychické přípravě, P4 doslova vypověděla: *„Připravovala jsem se spíš psychicky. A poradili mi sourozenci, co už mají děti.“* P3 se také nepřipravovala. P5 měla strach z prozrazení jejího těhotenství, a proto nikam nechodila. Na podkladě získaných informací od účastnic šetření je patrné, že se mladé rodičky na porod nepřipravovaly a nenavštěvovaly žádné předporodní kurzy.

Otázka číslo 11: Bydlíte ve společné domácnosti s partnerem? (S otcem dítěte?)

Tabulka 11: Situace v domácnosti

P1	<i>„Ano, bydlíme ve společném bytě s otcem dítěte.“</i>
P2	<i>„Ne, nebydlíme. Nikdy jsme nebydleli a ani nechceme.“</i>
P3	<i>„Ano, občas tam jsou neshody, ale to je asi všude.“</i>
P4	<i>„Bydlíme s jeho rodiči v rodinném domě.“</i>
P5	<i>„Ano, žijeme zatím i s mými rodiči.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Participantkám byla položena otázka, jestli bydlí ve společné domácnosti s partnerem tedy otcem dítěte. Snažili jsme se o ještě větší objasnění vztahu mezi rodičkou a otcem dítěte. 4 z 5 dotázaných sdílí společnou domácnost, takže tvoří kompletní rodinu. P1 bydlí ve společném bytě. P2 odpověděla: *„Nikdy jsme nebydleli a ani nechceme.“* V následující otázce č. 12, popisuje podrobněji vztah s otcem dítěte. Participantky P4 a P5 uvedly, že jsou s partnerem i s rodiči. V jednom případě s rodiči dívky a v druhém s rodiči partnera v jejich rodinném domě. P4 bydlí společně s rodiči partnera. Oproti tomu P5 sdílí domácnost společně s rodiči dívky. Rodiče tady tvoří nedílnou součást jejich zázemí.

Otázka číslo 12: Jaký máte nyní vztah s otcem dítěte?

Tabulka 12: Vztah mezi rodičkou a otcem dítěte

P1	<i>„Jsme stále spolu a bydlíme stále spolu, takže skvělý.“</i>
P2	<i>„Neutrální, jde nám především o spokojenost našeho dítěte. Vidáme se jen kvůli dítěti.“</i>
P3	<i>„Vztah klape, jak má.“</i>
P4	<i>„Posunulo nás to dopředu, trávíme tak více času jako rodina. Nejsme už jen my dva.“</i>
P5	<i>„Jsme ve vztahu a partner si mě chce vzít.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Z analýzy získaných informací vyplývá, že vztahy s partnery pokračují i po příchodu dítěte. Z našeho šetření vyplývá, že i mladé rodiny mohou být funkční. Participantka P1 spolu s přítelem bydlí a vztah vnímá jako skvělý. P2 jako jediná uvedla, že je vztah mezi ní a otcem dítěte neutrální. Jak sama řekla: *„Jde nám především o spokojenost našeho dítěte. Vidáme se jen kvůli dítěti.“* Můžeme se domnívat, že to souvisí i s věkem dívky, jelikož byla nejmladší dotazovanou. P3 udává: *„, Občas tam jsou neshody, ale to bývá všude. Vztah klape, jak má.“* Například P4 tvrdí: *„Posunulo nás to dopředu, trávíme více času jako rodina. Nejsme už jen dva, ale rovnou čtyři.“* P5 plánuje do budoucna s partnerem svatbu.

Otázka číslo 13: Kolik je nyní Vašemu dítěti?

Tabulka 13: Informace o současném věku dítěte

P1	„Malému jsou 2 roky.“
P2	„V současnosti 3.5 roku.“
P3	„Máme už dvě děti prvním je 6 a malý má 4.“
P4	„2 měsíce.“
P5	„3 měsíce, je to miminko.“

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Tato položka je zaměřena na současný věk dítěte. U otázky č. 13 jsou odpovědi odlišné vzhledem k tomu, že ženy rodily v různém časovém období. Děti dotázaných participantek jsou různě staré. Nejstarší má 6 let a nejmladší je dvou měsíční miminko. Ke stáří dětí nebylo stanoveno žádné omezení, zajímal nás především věk žen v těhotenství a v den porodu. A také současný věk žen.

Otázka číslo 14: Co se změnilo ve Vašem životě s příchodem dítěte?

Tabulka 14: Největší změna s narozením dítěte

P1	<i>„Změnil se celý náš život a já musela dospět.“</i>
P2	<i>„Jsem více trpělivá než dříve.“</i>
P3	<i>„Pohled na život. Priority života byly úplně někde jinde. Nebyl čas na pubertální věci jako lítání po venku a tak.“</i>
P4	<i>„Když se děti narodily tak skončilo moje dětství.“</i>
P5	<i>„Změnilo se to, že teď máme s přítelem větší zodpovědnost. Už se ani moc nevyspíme, ale rodiče nám pomáhají.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Příchod dítěte hodnotí každá z dotazovaných jinak, každá vypovídá svůj subjektivní pohled. P1 uvedla: *„Změnil se celý náš život a já musela dospět. Postarat se o dítě a ukončit školu.“* Podobný pohled má i P4, která vypověděla, že po narození dětí skončilo její vlastní *„dětství nebo spíše pubertální období skončilo hodně brzo. Nemůžu si dovolit jít večer s kamarády někam ven, ale musím fungovat jako máma a jako ženská v domácnosti.“* Z této odpovědi vyplývá, že příchod dítěte je také velkou zodpovědností a s tím spojená i změna priorit. P2 dodává: *„Samozřejmě je méně času na záliby a koníčky. Samozřejmě, že život s dítětem nekončí, ba naopak začíná.“* P3 vidí změnu v pohledu na život a ve změně priorit. P5 vidí změnu ve větší zodpovědnost, kterou zaujímají s partnerem vůči dítěti. Také dodává, že se omezila jejich potřeba spánku.

Otázka číslo 15: Jaký máte vztah se svou rodinou a vrstevníky?

Tabulka 15: Vztah s rodičkou a její rodinou a vrstevníky

P1	<i>„S rodinou máme skvělý vztah, malého miluji.“</i>
P2	<i>„Myslím si, že s rodinou máme teď skvělé vztahy, vrstevníci mě berou jako normální holku jen možná trošku zodpovědnější.“</i>
P3	<i>„Kamarádky mám spíše starší a už mají nějaké děti. S mojí rodinou je vše v pohodě a z partnerovy strany jsme v kontaktu jen s tchýní.“</i>
P4	<i>„Spíš se setkávám se staršími. S maminkami, co už mají děti. Rodina nám pomáhá.“</i>
P5	<i>„Rodina mi pomáhá, jak může. A přátelé se těší až malou uvidí naživo. Takže mám, jak s rodinou, tak i s přáteli dobrý vztah.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

Otázka 15 se zaměřuje na vztah mezi rodinou a vrstevníky dotazovaných dívek. Všechny uvádí, že s rodinou mají dobrý vztah. P1 hodnotí vztah s rodinou jako skvělý dodává: *„Dokonce jsem se začala bavit i s mým tátou, kterého jsem neměla ráda celých 15 let.“* P2 podobně zhodnotila vztahy s rodinou jako skvělé. Vztahy s vrstevníky také hodnotí kladně a dodává: *„Jasně, že se najdou i tací, co si rýpnou, ale takoví lidé jsou.“* P3 vypovídá: *„Kamarádky mám spíše starší a už mají nějaké děti. Více se rozumím se staršíma ženskýma než s mladšíma.“* P4 a P5 uvádí shodně, že jim rodiny pomáhají.

Na vztahy s vrstevníky odpovídají jen některé z participantek. P1 se ke vztahu s vrstevníky nevyjádřila. P2 se zmiňuje i o tom, že do ní občas vrstevníci „rýpají“ viz. výše, ale jinak ji berou jako normální holku. P3 a P4 se vyjadřují ke vztahům spíše se staršími ženami, s kterými jsou v kontaktu. P5 udává, že má dobré vztahy s přáteli.

Otázka číslo 16: Jaký máte nyní pohled na Vaše mateřství? Co pro Vás bylo nejtěžší?

Tabulka 16: Nejtěžší situace spojená s mateřstvím

P1	<i>„Nejtěžší asi pro nás bylo se postarat o toho malého prcka. Když byl nemocný a když pořád plakal a my nevěděli, co s ním. Museli jsme se věnovat malému a náš osobní život úplně skončil aspoň prozatím.“</i>
P2	<i>„Nejtěžší bylo období šestinedělí bez partnera, problémy s kojením, emocionální bouře v těle.“</i>
P3	<i>„Nebyla jsem na to připravená. Člověk si řekne, že během těch 9 měsíců se připraví. Když se pak máte, ale starat 24 hodin o dítě, jste vyčerpaní. A nebyť mojí maminky, která mi pomáhala, nezvládla bych to.“</i>
P4	<i>„Nejtěžší bylo dostat se do toho mateřství.“</i>
P5	<i>„Nejtěžší byly ty začátky, než jsem si zvykla na kojení a než jsem porozuměla proč pláče. Snažím se o malou starat, co nejlip.“</i>

Zdroj: vlastní

Analýza a interpretace položky

P1 uvádí, že nejtěžší byla starost o miminko a také to, že jejich osobní život s partnerem šel stranou. P2 označila za obtížné celé šestinedělí, ke kterému se pojí i kojení a hormonální změny a dodává: *„...pokaždé bouři přece vyjde slunce.“* P3 sama uvádí, že na mateřství nebyla připravená, pomohla jí, ale její maminka. P4 měla také problémy dostat se do mateřství, vypověděla: *„Nejtěžší bylo dostat se do toho mateřství. Všichni říkali, že to přijde, jak porodím. Já se, ale vše musela naučit, jak je kojit najednou v tandemu. Vymyslet ten systém, aby děti byly spokojené, a já abych stihla vše, co potřebuji.“* P5 hodnotí nejtěžší začátky, než si zvykla na kojení a porozumění pláči. Z odpovědí účastnic šetření je patrné, že více jak polovina dívek považovala za náročné kojení.

6 DISKUZE

Tématu juvenilních rodiček se zabývá pouze pár bakalářských prací, neboť je v dnešní době spíše opačný trend. Ženy tak rodí v pozdějším věku. Hledali jsme práce na podobné téma přes portál Theses.cz. Většina bakalářských prací se zabývá nezletilými matkami s nařízenou ústavní výchovou. My se však zabýváme juvenilními matkami, které žijí s rodinou nebo s partnerem v domácnosti. Bylo nutné obeznámit se s odbornou literaturou na téma rodičovství. Každý si pod tímto pojmem představí něco jiného, a proto se rodičovství věnujeme v první kapitole.

Milada Klezlová (2019) se ve své bakalářské práci pod názvem: „*Sociální problémy nezletilých matek ve Zlínském kraji*“ věnovala podobnému tématu jako my. Proto je výzkumné šetření porovnáno s touto bakalářskou prací. V dílčích cílech se zaměřujeme na vztah mezi rodičkou a otcem dítěte. Kromě jedné všechny hodnotí vztah jako kladný a žijí v domácnosti s otcem dítěte. Jedna dívka s partnerem nežije, ale vypověděla, že kvůli dítěti se vídají. Z práce Milady Klezlové (2019) vyplývá, že výzkumný soubor zde tvořily 4 dívky, při čemž pouze jedna žije s otcem dítěte, dokonce jsou manželé.

V doporučení pro praxi se shodujeme v tom, že získané zkušenosti žen mohou pomoci ostatním dívkám, které se dostanou do podobné situace. Vhodné by bylo vypracování edukačního materiálu s úryvky výpovědi jiných žen. V příloze P IV je nástin, jak by mohl vypadat edukační materiál v podobě letáčku. K vyhotovení obsáhlejšího materiálu by bylo potřeba větší výzkumný vzorek, pak by bylo možné zobecnit získané informace. Zkušenosti 5 participantek jsou velice individuální a nelze je tak zobecnit.

Také máme stejný názor na to, že šetření může pomoci širší veřejnosti v případě, že se s nezletilou matkou setká. Veřejnost by měla přistupovat citlivě, shovívavě a bez předsudků. Nevíme totiž, co těhotenství předcházelo.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na ženy a dívky, které otěhotněly do svých 18 let. Téma práce je v praktické části popsáno z pohledu juvenilních rodiček. Zachycení jejich zkušeností s touto problematikou.

Práce si kladla za hlavní cíl zjistit, jak se juvenilní rodičky ztotožnily s rolí matky. Prostřednictvím kvalitativního výzkumu metodou polostrukturovaných rozhovorů jsme se obeznámili s prožíváním mateřství u nezletilých rodiček. Výzkumný soubor tvořilo celkem 5 žen, které prožily tuto nelehkou životní situaci a podělily se o své zkušenosti. K hlavnímu cíli se pojí položka číslo 14, na otázku, co se změnilo v jejich životě s příchodem dítěte odpovídaly dívky odlišně, protože každá má svůj subjektivní pohled. V poslední otázce č. 16, měly dívky popsat situaci spojenou s mateřstvím, kterou vnímají jako nejtěžší. Také jsme se zeptali na jejich pohled na mateřství. Z odpovědí účastnic šetření je patrné, že více jak polovina dívek považovala za náročné kojení. Jejich odpovědi byly zase velice individuální. Hlavní cíl byl splněn.

Dále bylo zjištěno, že 4 dívky otěhotněly během studia střední školy a studium přerušily. Na otázku, jestli se plánují do školy vrátit, odpověděly dvě z účastnic šetření ne. Jedna řekla, že neví a pouze jedna odpověděla ano. Nejmladší z dotazovaných otěhotněla ještě na základní škole. Tato dívka momentálně studuje a dokončuje si střední vzdělání. Jako jediná se vrátila ke studiu.

Dílčí cíl číslo 1 jsme si stanovili zjistit, jaký vztah je mezi juvenilní rodičkou a otcem dítěte. K tomuto dílčímu cíli se pojí položky 7, 11 a 12. V otázce číslo 7 se dotazujeme na reakci partnera při zjištění těhotenství u partnerky. Už z první reakce můžeme pozorovat jejich společný vztah, jak byl ovlivněn touto zprávou. Další položka, která se váže k dílčímu cíli je č. 11. Kdy jsme se zaměřili na oblast společného soužití. Dívky byly dotázány, zda bydlí s partnerem tedy otcem dítěte v jedné domácnosti, neboť současný partner již nemusí být otcem dítěte. Z rozhovorů vyplynulo, že téměř všechny ženy sdílí společnou domácnost s otcem jejich dítěte. Pouze jedna dívka s partnerem nežije. V otázce číslo 12 jsme se přímo zeptali dívek, jak vnímají současný vztah s otcem jejich dítěte. Dívky odpověděly kladně, až na jednu, jejíž odpověď byla neutrální. Tento dílčí cíl byl splněn.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jak se juvenilní rodičky připravovaly na porod. S tímto dílčím cílem je spojená nejvíce položka číslo 10. Z rozhovorů lze vyhodnotit, že se dívky k porodu nijak zvlášť nepřipravovaly. Dvě z dotazovaných zmiňují psychickou přípravu. Dílčí cíl číslo 2 byl splněn.

V praxi výzkum může obohatit nezletilé dívky, které se dostanou do podobné situace. Mohou se seznámit se zkušenostmi jiných žen. Vypracován byl možný nástin edukačního materiálu v podobě letáčku, který je přiložen v příloze P IV. V letáčku jsou zaznamenány úryvky z výpovědí žen. Můžou, tak pomoci, jak těhotným nezletilým dívkám, tak široké veřejnosti v přístupu k těmto ženám. Z vyprávění dívek je nejdůležitější jejich subjektivní pohled, prožívání každé dívky, která se se situací vypořádala po svém. Z odpovědí na otázku, jestli bylo těhotenství u dívek plánované můžeme vyhodnotit, že u většiny nebylo a přišlo neočekávaně. V životě se všechny věci naplánovat nedají, a proto je důležité umět se vypořádat i s obtížnými situacemi a předávat dál své nabyté zkušenosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BAŠKOVÁ, Martina, 2015. *Metodika psychofyzické přípravy na porod*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5361-4.
2. BERK, Laura E. a Adena Beth MEYERS, 2016. *Infants, children, and adolescents*. Boston: Pearson. ISBN 978-01-339-3673-5.
3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Narození – vybrané území* [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM08&f=TABULKA&z=T&skupId=1207&katalog=30845&pvo=DEM08&str=v60&c=v3~8__RP2019
4. GABURA, Ján, 2012. *Teória rodiny a proces práce s rodinou*. Bratislava: IRIS – Vydavateľstvo a tlač. ISBN 978-80-892-5695-2.
5. GREGORA, Martin a Miloš VELEMÍNSKÝ, 2017. *Těhotenství a mateřství: nová česká kniha. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5579-3.
6. HUDÁKOVÁ, Zuzana a Mária KOPÁČIKOVÁ, 2017. *Příprava na porod: fyzická a psychická profylaxe. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0274-7.
7. KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ, 2014. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví: nová česká kniha. 2., aktualizované vydání*. Praha: Triton. ISBN 978-80-738-7793-4.
8. KAST, Verena, 2013. *Otcové - dcery, matky - synové: práce s rodičovskými komplexy jako cesta k vlastní identitě*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0401-5.
9. KLEZLOVÁ, Milada, 2019. Sociální problémy nezletilých matek ve Zlínském kraji. Zlín, bakalářská práce (Bc.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií
10. KUCKOVÁ, Iveta, 2017. *Psychofyzická příprava na pôrod*. Brno: Tribun EU. Librix.eu. ISBN 978-80-263-1052-5.
11. KUNHARTOVÁ, Monika, POTMĚŠIL Miloň a Petra POTMĚŠILOVÁ, 2017. *Náročné otcovství: být otcem dítěte s postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-802-4636-009.

12. KUZNÍKOVÁ, Iva, 2011. *Sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3676-1.
13. KÜNG, Hans, 2017. *Žena v dějinách křesťanství*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-808-0.
14. LENDEROVÁ, Milena, ed., 2009. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Vyd.1. Praha: NLN, ISBN 978-80-7106-988-1.
15. MOLTON, Mary Dian a Lucy Anne SIKES, 2015. *Matka, hetéra, amazonka, médium: čtyři ženské archetypy*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0921-8.
16. MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN ISBN978-80-86429-87-8.
17. . MUSCAT, Helen, PASSMORE Heather a Sam CHENERY-MORRIS, 2015. *Contexts of midwifery practice*. London: Learning Matters. Transforming midwifery practice. ISBN 978-1-4462-9536-6.
18. PAŘÍZEK, Antonín, 2015. *Kniha o těhotenství, porodu a dítěti*. 5. vydání. Praha: Galén. ISBN 978-80-7492-2145.
19. PONCET-BONISSOL, Yvonne, 2015. *O matkách a dcerách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0945-4.
20. RYŠÁVKOVÁ, Veronika, 2014. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5157-3.
21. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona, 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3181-0.
22. THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-2620-714-6.
23. TOMEŠ, Josef, ed., 2009. *Ženy ve spektru civilizací: (k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti)*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-009-4.
24. TRÁVNÍČKOVÁ, Eva. Těhotenství nezletilých a jeho důsledky na psychosociální vývoj [online]. Brno, 2012 [cit.2019-12-04]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/swqge/>>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jitka Slaná Reissmannová.

25. TŮMA, Oldřich a Tomáš VILÍMEK, ed., 2009. *Opozice a společnost po roce 1948: (k proměnám postavení žen ve vývoji lidské společnosti)*. Praha: Ústav pro současnou dějiny AV ČR. Česká společnost po roce 1945. ISBN 978-80-7285-122-5.
26. VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.
27. VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-802-4621-531.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Č	Číslo
SPOL	Společnost
TZV	Takzvaný
USA	Spojené státy americké = United States of America
WHO	Světová zdravotnická organizace = World health organization

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Průměrný věk matek při narození dítěte v České republice15

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Údaje o věku dívek	24
Tabulka 2: Údaje o dosaženém vzdělání	25
Tabulka 3: Doplnující otázka ke vzdělání	26
Tabulka 4: Věk dívek v těhotenství	27
Tabulka 5: Údaje o věku v den porodu	28
Tabulka 6: Reakce dívek při zjištění těhotenství	29
Tabulka 7: Reakce ze strany partnera	30
Tabulka 8: Informace o reakci rodiny	31
Tabulka 9: Informace o plánování těhotenství	32
Tabulka 10: Příprava dívek na porod	33
Tabulka 11: Situace v domácnosti	34
Tabulka 12: Vztah mezi rodičkou a otcem dítěte	35
Tabulka 13: Informace o současném věku dítěte	36
Tabulka 14: Největší změna s narozením dítěte	37
Tabulka 15: Vztah s rodičkou a její rodinou a vrstevníky	38
Tabulka 16: Nejtěžší situace spojená s mateřstvím	39

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA I: Právní vymezení zletilosti

PŘÍLOHA II: Otázky do rozhovorů

PŘÍLOHA III: Informovaný souhlas

PŘÍLOHA IV: Letáček

PŘÍLOHA P I: PRÁVNÍ VYMEZENÍ ZLETILOSTI

Občanský zákoník uvádí, že i nezletilá osoba se může samostatně rozhodovat a chovat se přiměřeně ke svému věku. Vyspělost dané osoby se posuzuje vzhledem k chování stejně starých lidí. Důležité změny přichází v 15 letech, nejenom že získá občanský průkaz, ale již může aktivně sexuálně žít, viz zákon níže. Další přelom nastává v 18 letech, kdy se osoba stane zletilá a také svéprávná. Svěprávná osoba může vstoupit do manželství, také uzavírat smlouvy a již zodpovídá za své právní jednání (Ryšávková., 2014, s. 38).

Přiznání svéprávnosti lze i dříve než po dovršení 18 let. Svěprávnost pak může prohlásit i soud u nezletilého jedince. Jedná se o výjimku, která je možná mezi 16. – 18. rokem věku na základě ustanovení soudu (Ryšávková, 2014, s. 39).

Sexuální zletilost: Dle zákona č. 40/2009 Sb. § 187 trestního zákoníku je stanovená věková hranice na soulož od 15 let, pod tento věk je pohlavní styk brán jako trestný čin (Ryšávková, 2014, s. 39).

.

PŘÍLOHA P II: OTÁZKY DO ROZHOVORŮ

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
3. Plánujete se vrátit zpět do školy?
4. V kolika letech jste otěhotněla?
5. V kolika letech jste rodila?
6. Jaká byla Vaše reakce?
7. Jak reagoval Váš partner?
8. Jak reagovala Vaše rodina?
9. Bylo těhotenství plánované? Pokud ne, zvažovala jste interrupci?
10. Jak jste připravovala na porod? (Navštěvovala jste nějaký předporodní kurz?)
11. Bydlíte ve společné domácnosti s partnerem? (S otcem dítěte?)
12. Jaký máte nyní vztah s otcem dítěte?
13. Kolik je nyní Vašemu dítěti?
14. Co se změnilo ve vašem životě s příchodem dítěte?
15. Jaký máte vztah se svou rodinou a vrstevníky?
16. Jaký máte nyní pohled na Vaše mateřství? Co pro Vás bylo nejtěžší?

PŘÍLOHA P III: INFORMOVANÝ SOUHLAS

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Souhlas s účastí na výzkumném šetření k bakalářské práci

Já.....
dcery..... souhlasím s účastí mé

na výzkumném šetření k bakalářské práci s názvem:

Juvenilni rodička – přijetí role matky.

Udělením svého souhlasu beru na vědomí, že:

1. Víím, kolik času zabere účast mého dítěte na tomto výzkumném šetření. S osobou organizující výzkumné šetření jsem měl/a možnost vše prodiskutovat a ptát se na otázky s ním související, jež byly zodpovězeny k mé spokojenosti.
2. Jsem si vědom/a, že mohu kdykoliv odstoupit z účasti na výzkumném šetření, aniž bych musel/a udat důvod a nebude tím ohrožen vztah mezi mnou a osobou ho organizující.
3. Souhlasím s tím, že údaje získané při výzkumném šetření, mohou být publikovány, aniž by bylo možné mou dceru identifikovat.
4. Byl/a jsem srozuměn/a, že budu-li mít jakoukoliv otázku související s tímto výzkumným šetřením, mohu kdykoliv kontaktovat Anetu Zbrankovou, která mi případné dotazy zodpoví.

V.....

Dne..... 14. 3. 2020

.....
Podpis zákonného zástupce

PŘÍLOHA P IV: LETÁČEK

Nejsi v tom sama

**Z vlastní zkušenosti vím,
že některé věci mohou
přijít neplánovaně.**

**Těhotenství může přijít
neočekávaně a v dobu,
kdy na něj žena, či dívka
ještě není připravena.**

**Těhotenství přišlo dřív, než jsi
plánovala?**

Můžeš mít podobné pocity, jako dívky,
které to už zažily...

Reakce dotázaných dívek při zjištění
těhotenství:

*„Když mi těhotenský test ukázal dvě čárky
a doktorka mi to potvrdila, bylo to zajímavé.
Brala jsem to, ale dobře. Potom se ukázalo na
další kontrole, že čekám dvojčata.“*

**Bojíš se, jak budou reagovat tvoji
rodiče?**

Reakce rodičů může být následující, jako
u dotázaných dívek:

*„Rodina se na mě zlobila (nadávali mi), že jsem
moc mladá a že se nedokážu o dítě postarat.“*

*„Máma byla v šoku a dlouho semnou nemluvila,
než tu informaci přijala...“*

„Rodiče se to dozvěděli, až jsem porodila.“

*„Nadšení dvakrát nebyli, ale začali se moc
těšit...“*

<https://ru.freepik.com/premium-vector/poster-with-newborn-baby-in-heart-6003700.htm>

Nemusíš se bát, nejsi první
ani poslední. Chceš se
seznámit s maminkami
v podobné situaci? Zkus
využít sociální sítě.

Neboj se svěřit rodině nebo
své blízké osobě.

*„Všichni si tak nějak přejeme,
abychom byli jako děti dokonale
opečování“*

Molton Mary Dian

**Bojíš se, co se změní s příchodem
miminka?**

Odpovědi dotazovaných dívek:

*„Změnilo se to, že teď máme s přítelem větší
zodpovědnost...“*

*„Když se děti narodily tak skončilo moje vlastní
dětství.“*

<https://cz.depositphotos.com/vector-images/%C4%8D%C3%A1p-kreslen%C3%BD.html>

**Jaká situace spojená s mateřstvím je
nejtěžší? Na co se můžeš připravit?**

**Odpovědi dotázaných dívek, jakou situaci
spojenou s těhotenstvím vnímaly nejtěžší:**

*„Nebyla jsem na to připravená. Člověk si řekne,
že během těch 9 měsíců se připraví...“*

*„Nejtěžší bylo období šestinedělí bez partnera,
problémy s kojením, emocionální bouře v těle. Ale
pokaždé bouři přece vyjde slunce.“*

*„Nejtěžší byly ty začátky, než jsem si zvykla na
kojení a než jsem porozuměla proč pláče...“*

Máš obavy, jestli vše zvládneš?

Na co se máš připravit?

**Podívej se na odpovědi dívek
v podobné situaci, jako jsi nyní
ty. Věřím, že ti pomohou.**

**Pokud nevíš, kam se obrátit
zkus Úřad sociálního
zabezpečení v tvém okolí.**

Aneta Zbranková

&

Mgr. Ing. Žaneta Fischerová

https://all-free-download.com/free-vector/download/pregnancy-background-mother-heart-icon-silhouette-design_6836059.html